

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

Türkiye'deki kayyım atamalarının, özellikle Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde halkın demokratik iradesini hiçe sayarak merkezi otoritenin baskısını artırdığı iddia edilmektedir. Batman, Mardin, Esenyurt, Halfeti ve Hakkâri gibi iller ve ilçelerdeki protestolar sırasında güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı, işkence ve kötü muameleye dair ciddi iddiaların ortaya çıktığı ileri sürülmektedir. Maskeli, sivil ve resmi polislerin denetimsiz bir şekilde şiddet uyguladığına ilişkin iddialar hem halkı hem de basın mensuplarını hedef almasının, demokratik hakların ihlali teşkil ettiği iddia edilmektedir. Bu bağlamda, kayyım uygulamalarının derhal sonlandırılması ve güvenlik güçlerinin hukuka aykırı davranışları nedeniyle sorumluların yargı önüne çıkarılması gerektiği savunulmaktadır.

3 Haziran 2024 tarihinde Hakkâri Belediyesi Eş Başkanı Mehmet Sıddık Akış, Van'da gözaltına alınmış ve 31 Mart mahalli idareler seçimlerinde Eş Başkanlar Mehmet Sıddık Akış ve Viyan Tekçe'nin kazandığı Hakkâri Belediyesi'ne kayyım atanmıştır. Benzer şekilde, 31 Ekim 2024 tarihinde, Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer'in tutuklanmasının ardından İstanbul Vali Yardımcısı Can Aksoy'un kayyım olarak atanması duyurulmuştur. Bu kayyım atamalarını, halkların iradesinin gaspı olarak değerlendirilmektedir.

4 Kasım 2024 tarihinde Batman'da Belediye Eş Başkanı Gülistan Sönük'ün görevden alınarak kayyım atanması, şehirde geniş çaplı protestolara yol açmıştır. Belediye binası önünde toplanan yurttaşlar, kayyım atamalarına yönelik tepkilerini barışçıl bir şekilde dile getirirken, güvenlik güçlerinin sert müdahalesiyle karşı karşıya kalmıştır. Görgü tanıkları, ters kelepçe ile gözaltına alınan protestocuların uzun süre belediye binasının duvarı dibinde bekletildiğini; bu sırada birçok protestocunun fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığını iddia etmektedir.

Mardin'de kayyım atamalarına yönelik protestolarda güvenlik güçlerinin sert müdahalesi ile bastırılmak istenmiştir. Güvenlik güçleri sokakları abluka altına alarak halka müdahale ederken gözaltına alınan kişilere kötü muamele, cinsiyetçi hakaretler ve fiziki darp gibi insan onurunu zedeleyici uygulamalarda bulunulduğu iddia edilmiştir. Gözetim altında iken darp edilenlerin hastaneye gitmelerinin engellendiği öne sürülmüştür.

Sivil protestolara karşı kullanılan bu sert müdahaleler, anayasal ve uluslararası düzeyde korunan ifade özgürlüğüne aykırılık teşkil etmekte olup, halkın barışçıl bir şekilde demokratik haklarını arama taleplerine karşı bir baskı mekanizması olarak değerlendirilmektedir.

Halfeti’de de kayyım atamalarına karşı protestolara katılan yurttaşlar üzerinde artan güvenlik baskısı dikkat çekmiştir. 6 Kasım 2024 tarihinde gerçekleştirilen ev baskınlarında, güvenlik güçlerinin aşırı güç kullandığı ve gözaltı sırasında fiziksel şiddet uyguladığı iddiaları gündeme gelmiştir. Gözaltına alınanların, fiziksel darp ve hakaret gibi insan haklarına aykırı muameleye maruz kaldığı öne sürülmektedir. Yusuf Yeşiltepe isimli yurttaşın boyun, kol ve yüzünde morluklar oluşması gibi vakalar, bölgede güvenlik güçlerinin baskı aracı olarak şiddete başvurduğu iddialarını güçlendirmektedir.

Kayyım atamaları, halkın demokratik iradesini gasp eden bir yönetim modeli olarak özellikle Kürt nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde baskı aracı olarak kullanılmaktadır. Batman, Mardin, Halfeti, Esenyurt ve Hakkâri’deki şiddet olayları, devletin denetim ve otorite gücünü pekiştirme çabası olarak değerlendiriliyor.

Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmesi ve Avrupa Konseyi Protokolleri, işkenceyi yasaklamakta ve devletlere bu ihlalleri önlemek için gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü getirmektedir. Güvenlik güçlerinin, özellikle maskeli polislerin, sivil ve resmi polislerin işkence ve kötü muameleye başvurduğuna ilişkin iddialar, Türkiye’nin iç hukuk ve uluslararası yükümlülükleri açısından insan hakları ihlaline yol açacağı yönündeki endişeleri artırmaktadır.

Maskeli polislerin, denetimden kaçırılarak sokaklarda şiddet uyguladığı ve halkı hedef alarak keyfi gözaltılar gerçekleştirdiği iddiaları, devletin şiddet kullanma ve denetimsizlik politikalarının bir örneği olarak değerlendirilmektedir. İçişleri Bakanlığı’nın açıklamasına göre, 253 kişi gözaltına alınmış ve 33 kişi tutuklanmıştır. Bu gözaltı ve tutuklamaların, güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanarak gerçekleştirdiği operasyonların boyutunu ve kapsamını açıkça ortaya koyduğu iddia edilmektedir. Gözaltına alınanlar arasında gazeteciler ve siviller yer almakta, özellikle kadın gazetecilerin hedef alındığının öne sürülmesi, basın özgürlüğüne ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca, gözaltı sırasında uygulandığı iddia edilen işkence ve kötü muameleye dair çok sayıda şikâyet ve tanıklığın, güvenlik güçlerinin hukuka aykırı hareket ettiğine işaret ettiği iddia edilmektedir. Basına yönelik şiddet ve sansürün, ifade özgürlüğünü ihlal eden ciddi bir sorun oluşturduğu ve basın mensuplarına yönelik gözaltı ve işkence iddialarının detaylı bir şekilde incelenmesi elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Kayyım atamaları sırasında güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı ile ilgili İçişleri Bakanlığı tarafından herhangi bir soruşturma açılmış mıdır? Ayrıca, bu kapsamda açığa alınan veya hakkında soruşturma yürütülen kolluk görevlilerinin sayısı nedir?
2. Maskeli ve denetimsiz polislerin protesto gösterilerine müdahale sırasında hukuka aykırı davranışlarını önlemek için İçişleri Bakanlığı hangi önlemleri almaktadır? Bu polisler Bakanlığınıza mı bağlıdır ve kimlik gizliliği uygulaması hukuki temellere dayanmakta mıdır?
3. Hakkâri, Batman, Mardin, Halfeti, Esenyurt gibi il ve ilçelerde kolluğun uyguladığı şiddetle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı ne tür adımlar atmayı planlamaktadır?
4. Güvenlik güçlerinin gözaltı ve protesto müdahaleleri sırasında basın mensuplarına yönelik şiddet uygulamaları konusunda İçişleri Bakanlığı tarafından herhangi bir yaptırım öngörülmekte midir?
5. İçişleri Bakanlığı, güvenlik güçlerinin orantısız güç kullanımı ve insan hakları ihlalleriyle ilgili olarak kolluğa yönelik bir eğitim ve denetim planı geliştirmeyi planlamakta mıdır?
6. Protestolar sırasında güvenlik güçlerinin, özellikle kadın gazetecilere yönelik uyguladığı şiddet hakkında İçişleri Bakanlığı tarafından başlatılan bir inceleme bulunmakta mıdır?
7. Kayyım atamaları sonrasında güvenlik müdahaleleri sırasında gözaltına alınanların haklarının ihlali durumunda, İçişleri Bakanlığı tarafından yurttaşlara yönelik bir tazminat mekanizması oluşturulacak mıdır?
8. İçişleri Bakanlığı, söz konusu belediyelere kayyım atanmasından sonra halkın demokratik haklarını güvence altına almak için ne gibi önlemler almayı planlamaktadır?